

Kulturelle konsekvenser

af Peter Ettrup Larsen, dirigent, lektor

I Danmark undrer vi os ofte over, hvorfor finnerne klarer sig så godt i alt fra Pisa undersøgelser over mobiltelefoni til uddannelse af dirigenter. Som lektor i direktion ved Sibelius Akademiet i Helsinki, Finland, er jeg ikke i tvivl: Finnerne har forstået, hvor vigtigt det er, at man som nation har dybe rødder plantet i en stærk, kulturel selvforståelse.

For nylig berettede den danske avis Børsen om en dansk virksomhed, der mente at havde set lyset og fundet vejen, der skulle lede virksomheden ud af finanskrisen: Man ville ganske enkelt fyre alle kreative medarbejdere og ansatte flere økonomer.

Samtidig bragte den finske avis Hufvudstadsbladet en stor feature artikel om en finsk virksomhed, der fuldstændig havde givet finanskrisen baghjul ved at have en stærk kulturel forankring, for som direktøren sagde, hvis man ikke forstår de kulturelle strømninger i samfundet, kan man heller ikke navigere i markedet.

Hvis man i skolen udelukkende styrker fagligheden, bliver eleverne muligvis bedre til at læse bøger, der allerede er skrevet. Ønsker man derimod at den tilegnede viden skal resultere i innovation, er man naturligvis nødt til at give den eksisterende viden et twist, der sætter tingene i et nyt perspektiv og tilføjer status quo noget nyt. Derfor skal kreativiteten naturligvis også styrkes, og det har finnerne forstået.

F.eks. tænker finnerne i meget længere linjer, også på det kulturelle område. I Finland er man således gået den stik modsatte vej af Danmark indenfor f.eks. et område som militærmusikken. Selvom Finland og Danmark har næsten samme befolkningsstørrelse, har man i Finland næsten fire gange så mange militærorkestre som i Danmark. I stedet for at nedlægge sine militærorkestre, har man i Finland i samarbejde med Sibelius Akademiet udviklet en decideret militærdirigentuuddannelse. Tanken er, at man ved at uddanne ledere på højeste, musikalske niveau får styrket militærmusikken såvel kunstnerisk som kreativt og derved i løbet af en årrække får løftet det kunstneriske niveau og dermed også styrket den nationale selvforståelse. Hvis en finne således ønsker en karriere som militærdirigent, og hvis vedkommende består optagelsesprøven til Sibelius Akademiet vil forsvaret efterfølgende betale hele uddannelsen. Fem år senere vil den nyuddannede kandidat så ikke alene være sikret et job i et ellers vanskeligt marked, vedkommende vil også være såvel fagligt som kunstnerisk klædt på til at løfte det kulturelle niveau rundt om i de mange, finske militærorkestre. Alt sammen for at styrke den nationale selvforståelse og grundfæste det kulturelle rodnet, der holder nationen sammen.

I Danmark har vi ikke samme forståelse for betydningen af national forankring som udgangspunkt for såvel faglig som kreativ identitet. Der er mange tegn på dette, lige fra nedlæggelsen af den obligatoriske musikundervisning i gymnasiet over nedlæggelsen af P2 til de verserende planer om nedlæggelsen af Prinsens Musikkorps i Skive, hvilket svarer til 1/3 af de tilbageværende, professionelle militærorkestre i Danmark.

Sidste år talte jeg til 750 gymnasieelever i Hillerød om sammenhængen mellem kropsprog og kommunikation. Om hvordan timing, frasering og faglig forankring er forudsætningen for høje karakterer. I den forbindelse ville jeg illustrere nogle pointer ved at benytte Carl Nielsen-sangen om "Jens Vejmand". Ikke EN ENESTE af eleverne kendte denne sang! "Den danske sangskat" er nemlig ikke længere et begreb, der opfattes med stolthed og national respekt. Samme grad af uvidenhed om f.eks. Sibelius skal man lede længe efter i Finland. De danske gymnasieelever er dog ikke afvisende, og adskillige gange har jeg da også dirigeret gymnasiekoncerter med vore danske

militærorkestre, hvor lydtrykket har været så højt, at det har gjort ondt i ørerne, og det er vel at mærke publikums vilde begejstring, jeg her taler om. Der går fuldstændig Beatles- eller Elvis-koncert i den, når publikum bliver introduceret til disse fremragende musikeres univers. Den goodwill og PR for forsvaret, disse koncerter genererer, kan ikke købes for penge, for den begejstring publikum forlader koncerten med går på tværs af religion, etnicitet og politisk ståsted. I mere end 350 år har forsvarets ensembler fungeret som brobyggere mellem forsvaret og befolkningen, og desuden har militærmusikerne også enorm betydning som undervisere og inspiratorer indenfor det bredere, folkelige musikliv ikke mindst i ”udkantsdanmark”. Historisk har militærmusikken også altid været rugekasse for vores største kulturelle musikhistoriske ikoner, der har fået deres musikalske grundskoling indenfor militærmusikken, f.eks H.C.Lumbye og Carl Nielsen. I Danmark har vi da også en perlerække af marcher – ikke mindst alle vores kongemarcher, der musikalsk rangerer blandt de bedste i verden. I samarbejde med Det Kgl. Biblioteks Dansk Center for Musikudgivelse er jeg derfor også netop gået i gang med at gøre disse marcher tilgængelige for et internationalt publikum, ved at gøre nodematerialet tilgængeligt for udenlandske orkestre i en kritisk, videnskabelig udgave, der frit vil kunne downloades fra nettet. Bedre branding af Danmark findes næppe.

Indenfor de seneste år har man ansat civile orkesterchefer ved halvdelen af vore danske militærorkestre. Det er nytænkning i verdensklasse og vidner om netop den innovative nytænkning, der skal og bør være Danmarks adelsmærke. Resultet har da også været en faglig opkvalificering af vores militærorkestre, der i dag er placeret i den absolutte top af den internationale verdenselite. For nylig arbejdede Danmarks grand-old-Mr.-Swing Ib Glindemann i to uger med henholdsvis Prinsens Musikkorps og Slesvigske Musikkorps og udtalte efterfølgende, at det var ”14 dage i Paradis”. Det er ikke mange steder, man finder professionelle musikere, der favner så vidt, fra klassisk musik over den traditionelle militærmusik til ægte swing. I stedet for at isolere sig som et kunstnerisk fortidslevn er militærmusikken nemlig fulgt med tiden og har tilpasset den århundredelange tradition for folkelig brobygning til et moderne musikideal. Denne form for innovativ nytænkning har da også givet genlyd langt ud over de danske grænser, og ikke mindst i Finland følger man udviklingen med interesse. Den 10. september kan man således opleve alle de finske militærdirigenter studerende dirigere koncert i Viborg med Prinsens Musikkorps. Dette er kommet i stand grundet internationalt og nytænkende musikalsk udsyn fra såvel den øverste finske militærmusikalske ledelse som Sibelius Akademiet og Prinsens Musikkorps.

I kroner og ører måles besparelsen ved nedlæggelse af et militærorkester i promiller af det samlede forsvarsbudget. Det kaskaske i hele operationen sættes yderligere i relief, når man tænker på, at når vores bankdirektører, der enkeltvis koster mindst det samme i årlig drift, handler uansvarligt, amatøragtigt og respektløst, så er politikerne klar med bankpakker i milliardklassen over nat. Det samme gælder, når uansvarlige græske politikere lader økonomien sejle. Når det gælder vores egen kulturelle identitet og egenart, så ser virkeligheden imidlertid ganske anderledes ud.

I dagens Danmark synes der nemlig desværre at være en udbredt tendens til, at jo mindre man kan, des større er chancerne for at blive ”kendt”. Dagens TV-stjerner er ”folk, der ikke kan synge”, ”folk, der ikke kan danse”, ”folk, der ikke kan tabe sig”, ”folk, der ikke kan være deres kærester tro”. Hvis vores kulturelle ideal er folk med et begrænset imitatorisk talent, placerer vi os som nation bestemt ikke forrest i køen over kulturelt bevidste, innovative og nyskabende nationer, hvilket stemmer umådeligt dårligt overens med politikernes ønske om netop at placere Danmark som en af verdens førende innovations nationer.

Det forekommer således temmelig selvmodsigende, at vi sender vores soldater i krig for at forsvare nogle stærkt pressede danske værdier, mens vi herhjemme nærmest står i kø for at kappe rødderne til selvsamme.

At nedlægge Prinsens Musikkorps vil ikke alene være formålsløs signalpolitik, det vil også være et historisk og kulturelt tab for Danmark af en dimension, der vil få den islandske askesky til at ligne en nanopartikel.

Vores vigtigste våben er ikke krudt og kugler, det er kultur, for uden en sådan er der jo slet ikke noget at forsvare. Hvis vores kulturelle, nationale ambition kun handler om at tjene/spare penge, er der jo ingen grund til overhovedet at opretholde så lille en økonomi som den danske, så kunne vi lige så godt blive en delstat i Tyskland. Er det virkelig det, vi vil?